

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗНАТЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

Н. В. Захарчук, канд. пед. наук

Сучасний період розвитку світової спільноти характеризується значними змінами, які простежуються в усіх сферах людського життя. На фоні політичних і соціальних питань перші місця посідають екологічні проблеми. Оскільки старша школа є останнім етапом здобуття повної загальної середньої освіти, на якому завершуються становлення цілісної картини світу, ми вважаємо, що саме проблеми екологічної освіти старшокласників, формування їхньої екологічної культури, систематизації наукових знань про людину і природу, здатності раціонально й емоційно сприймати навколишній світ і себе у ньому, а також готовності до природоохоронних дій, набувають усе більшого значення. Одним з пріоритетних завдань постає формування екологічної культури учня не лише як світоглядного орієнтиру особистості, а й як регулятора майбутньої професійної діяльності.

Важливим перспективним засобом реалізації цих екологічно-орієнтованих завдань у системі середньої освіти в Україні є фундаменталізація її змісту. Особливого значення ця проблема набуває у старшій школі в умовах профільного навчання.

На основі вивчення наукової літератури та порівняльного аналізу ключових термінів ми запропонували визначення основної категорії дослідження. Отже, фундаменталізація змісту екологічної освіти старшокласників – це мінімальна необхідна кількість та якість екологічних знань старшокласників, які формують готовність учнів продовжувати освіту як у вищій школі, так і впродовж усього життя, обрати професію, стати активними і творчими учасниками суспільства, спроможними самореалізуватися та здійснювати професійну діяльність без шкоди для навколишнього середовища.

У середній школі принцип фундаменталізації екологічної освіти може бути реалізований шляхом створення належних умов для формування потреби в екологічному саморозвитку і самоосвіті впродовж усього життя, а також для опанування професійно-орієнтованими знаннями та навичками.

Беззаперечно, формування системи екологічних знань учнів старших класів в умовах фундаменталізації навчального процесу успішно здійснюється через: а) визначення певної мінімальної кількості таких знань, необхідних для підготовки учнів продовжувати освіту та обрати професію, самореалізуватися;

б) інтеграцію екологічних знань через міжпредметні зв'язки, оскільки фундаментальна екологічна підготовка не може полягати лише в опануванні традиційними фундаментальними предметами, які мають екологічне спрямування, а й у ґрунтовності, глибині засвоєння і структурованості знань, пов'язаних з доквіллям, що веде до формування екологічного мислення, світогляду і культури.

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ КУРСІВ ЗА ВИБОРОМ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

В. І. Кизенко, канд. пед. наук

Законодавчими актами України про загальну середню освіту передбачено профільний характер навчання у старшій школі. Це створює сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів, формування у них орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності. Профільна школа найповніше реалізує принцип особистісно зорієнтованого навчання, що значно розширює можливості учня щодо вибору власної освітньої траєкторії.

Ефективність реалізації принципу фундаменталізації освіти істотно залежить від раціонального вибору концепції змісту освіти. Як відомо, існують три концепції змісту освіти (Гончаренко С. У., Краєвський В. В.). Отже, відповідний зміст має включати, крім «готових» знань і досвіду здійснення діяльності за звичним стандартом, за зразком, також і досвід творчої діяльності, і досвід емоційно-ціннісних ставлень.

Курси за вибором як навчальні доповнюють шкільні предмети і входять до складу допрофільної підготовки та профільного навчання. Курси за вибором створюються за рахунок варіативного компонента змісту освіти.

Основними функціями курсів за вибором визначено поглиблення й розширення змісту профільних загальноосвітніх предметів або забезпечення профільної прикладної і початкової професійної спеціалізації навчання.

Наріжною категорією теорії профільного навчання є профіль навчання. Саме він визначає і забезпечує спрямованість навчання на врахування і задоволення конкретних індивідуальних і професійно орієнтованих освітніх потреб старшокласників, що реалізується у відповідному навчальному змісті, видах і способах діяльності, організації дидактичного процесу. Його можна розглядати як своєрідну дидактичну систему, в межах якої відбувається реалізація конкретизованих цілей профільного навчання.